

Co potřebujeme, ale nevidíme

16.6.2026 - | Městská část Praha 7

Víte, že člověk stojící na dně jámy u stadionu na Letné je hypoteticky ve stejné výšce, jako kdyby stál na střeše skeletu na Palmovce? A že jedno červnové dopoledne můžete vyrazit s proutkaři hledat podzemní zdroje vody? Sedmý ročník Festivalu m3 / Umění v prostoru s názvem Vertikalita míst zkoumá skryté vrstvy města i síly, které ho utvářejí. Od června do září nabídne umělecké projekty ve veřejném prostoru Prahy 7 a 8 i doprovodný program včetně přednášek a komentovaných procházek.

Neviditelná spojnice

Prostřednictvím Festivalu m3 / Umění v prostoru a jeho připravované edice pro rok 2026 s názvem Vertikalita míst jsme se rozhodli věnovat průzkumu méně znatelných sil a tlaků vstupujících do dynamik městotvorných procesů. Zajímají nás různorodé trajektorie pohledů na politickou geomorfologii města a na imaginaci s ní spjatou. Na ploše Prahy, kde se dá takových dynamik hledat nespočet, jsme se postupně soustředili na tři lokality propojené jednou úsečkou: protilehlým bodem vůči jámě na Spartě je pro nás skelet nedostavěné Nové Palmovky. Obě místa pak propojuje ulice Nicholase Wintona protínající lokalitu Bubnů. Festival se tedy pohybuje na přímé horizontální linii, s převýšením zhruba 34 metrů, a výškový rozdíl mezi počátečním a koncovým bodem jeho trajektorie je přibližně stejný jako výška skeletu a hloubka jámy dohromady. Člověk stojící na dně jámy na Letné je na podobné úrovni, jako by stál na střeše skeletu na Palmovce. Vztahujeme se k místům, která se nacházejí v časoprostorovém narušení lineární kontinuity, jež proměňuje anticipaci jejich proměn. Linearita vývoje, jak však víme, nikdy zcela neexistovala.

Festival m3 / Umění v prostoru dlouhodobě funguje jako laboratoř veřejného prostoru. Jeho umělecká rada složená z odborníků zastupujících instituce, jako je Galerie hlavního města Prahy, Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy nebo Vysoká škola uměleckoprůmyslová, vybírá pro každou edici kurátorstvo s odlišnými přístupy a způsoby práce s veřejným prostorem. Aktuální edice připravovaná kurátorskou dvojicí Tomášem Moravcem a Šárkou Zahálkovou vyvrcholí v létě letošního roku prezentací uměleckých realizací a performativních událostí.

Slovník festivalu

Festival se v souvislosti se svým letošním tématem Vertikalita míst koncentruje kolem několika rozvojových, navzájem blízkých lokalit ležících na pomyslné úsečce, kde stavební jáma u stadionu AC Sparta je jedním koncovým bodem a skelet budovy Nová Palmovka druhým, lokalita Bubnů je pak propojkou mezi nimi. Participující kolektiv autorstva a kurátorstva se prostřednictvím své tvůrčí praxe zaměřil na průzkum tohoto území v souvislosti s tématy mocenských struktur a politik věcí a událostí, hodnot nebo času. Naše uvažování o festivalu pomohla zarámovat hesla popisující fenomény, s nimiž se na trajektorii festivalové procházky setkáváme a které se pro realizované projekty staly určujícími.

#díra

Díra je dočasný, zástupný symbol pro chybějící část celku. Díra definuje to, co v celkovém prostoru chybí, zviditelňuje kontury absence. Díra vytváří dvojznačnou situaci. Narušuje spojitost prostoru, ale ve stejné chvíli podněcuje úvahu o jeho celistvém tvaru. V textu by nebyla mezerou, ale spíše pomlčkou, spojovníkem. V kontextu města je manifestací nedokončenosti, transformativních procesů a jejich destruktivních i imaginativních potenciálů. Díra je chybou otevírající možnost změny.

#konstrukce

O konstrukci lze uvažovat dvojím způsobem: chápat ji jako nehmotný mentální konstrukt – tedy ideu, představu či hypotézu a zároveň jako reálnou materiálovou strukturu, která dává tušit budoucí tvar. Konstrukce bývá přechodným stavem, prostředkem k dosažení cíle. Pokud je ale vytržena z linearity vývoje, může být sama o sobě imaginativní roznětkou v prostoru.

#reziduum

Realizace jsou v čase vzniku i po dokončení podrobovány vlivům entropie. Některé projekty se nepotkají s přijetím okolí a obraz ruiny do sebe zahrnou ještě během raného vývoje. Zůstávají po nich patrné stopy, o něž můžeme zavadit jako o zbytky myšlenkových konstruktů. Jde o rezidua architektury představ.

Proměny míst

Umělkyně Mia Milgrom se ve své připravované sochařské intervenci zaměřuje na podloží našich každodenních cest. Rozvíjí téma nestability, disbalance, degradace vztahů mezi různými činiteli či způsoby vizualizace plánů v kontextu městské krajiny. Zajímá ji, co z podkladových vrstev prosakuje a co se stává součástí vrstev nových, na kterých aktuálně stavíme.

Rozměrná sochařská instalace Artura Magrota téma nejistot a nerovnováhy rozpracovává ještě dále. Klade je do kontrastu s bytostnými potřebami úkrytu a bezpečí, a to jak v souvislosti s člověkem, tak v širších geopolitických kontextech. Autorova kinetická instalace vizuálně připomíná neadekvátně zvětšený stůl, v jehož spodním prostoru se můžeme jako malé děti alespoň iluzorně schovat před některými z rizik současného světa.

Vícevrstevnatý projekt Rudolfa Samohejla rozkročený mezi fyzickým a virtuálním prostorem se dotýká problematiky developmentu spjatého s výstavbou, provozem i hodnotou datacenter a jejich obsahu. Ve fyzické i virtuální rozprostraněnosti vytváří podél trajektorie festivalu spekulativní narativ jedné z možných budoucností. Rozvíjí tak příběh exploatace a manipulace spjaté s hodnotou informací, dat a jejich državou.

Představu alternativních budoucností skeletu budovy Nové Palmovky hravě předkládá rakouská umělecká dvojice zweintopf. Eva a Gerhard Pichlerovi v textové prostorové instalaci uvažují o možných systémových proměnách skrze nová pojmenování místa. I přes aktuální fyzické vyloučení veřejnosti z některých lokalit je potřeba tato místa i nadále považovat za aktivní součást veřejného prostoru a uvažovat o jejich potenciálu.

Performativní akce pro festival připravují Alena Kotzmannová, Martin Zetová a rakouský umělecký kolektiv Faxen.

Martin Zetová se ve své práci zaměřuje na téma tušených zdrojů a jejich hledání formou odborné prospekce, tedy práce, která je spjata s velkou zodpovědností i možnou nedůvěrou. Má tak mnoho společného s uměleckou praxí, v níž Martin Zetová zkoumá polaritu a ohledává hranice mezi blahodárným a nebezpečným. Společně s oslovenými proutkaři na trajektorii festivalu zaměří a ohledají, co potřebujeme, ale nevidíme.

Alena Kotzmannová se svým uměleckým aktem propojujícím břehy Vltavy dotýká témat spolupráce, vzájemné pomoci a horizontality. Motiv lodi jako prostředku komunikace se v její tvorbě objevuje opakovaně, stejně jako možnosti a způsoby dosahování vzdálených horizontů. V jednorázové performativní situaci po zahájení festivalu předá zprávu o možnostech lidské solidarity ve chvílích přerušovaných infrastrukturních vazeb.

Rakouský kolektiv Faxen tvoří Clemens Mairhofer, Lucas Norer a Sebastian Six. Společně pracují se zvukem a akustikou v prostoru. Pro festival vzniká ve spolupráci s pěveckým sborem Mikrochor

Lukáše Prchala série živých provedení Shepardovy stupnice, tedy zvukové iluze neustále stoupajících tónů. Jejich dílo reflektuje pojmy linearity či nekonečného růstu spolu s kletbou, kterou takový růst může implikovat.

Metafora jako nástroj změny

Vedle zmiňovaných uměleckých projektů vzešlých z dlouhodobého uměleckého výzkumu lokalit a vytyčených témat nabídne festival také doprovodný program. Smyslem Festivalu m3 / Umění v prostoru je klást otázky týkající se veřejného prostoru Prahy, otevírat a rozšiřovat diskuzi a imaginaci nad tím, co nás obklopuje, čeho jsme součástí a jaké možné budoucnosti spolu můžeme utvářet.

Nastíněné realizace a umělecké intervence pracují principem autorské optiky v reakci na konkrétní místa a situace. Snaží se o proměnu jejich každodenního vnímání a jako společnou strategii využívají metaforické uvažování. Metafora spojuje rozum s fantazií. Základem metafor je totiž podle amerických kognitivních lingvistů George Lakoffa a Marka Johnsona „chápání a prožívání jednoho druhu věcí z hlediska jiné věci“. Co může znamenat metafora pro vnímání veřejného prostoru města? Metafora umožňuje přenesení významu, skrze nové pojmenování umožňuje v mysli aktivovat nový obraz. Změna pojmenování může ovlivnit to, jak věci, ale i místa vnímáme, jak je chápeme a jak o nich uvažujeme. Metafora na konci tohoto řetězce ovlivňuje to, jak se k místům chováme. Pojmenovat určité místo jiným způsobem znamená na něj jiným způsobem pohlížet a v důsledku se k němu i jinak chovat. Metaforická konstrukce je tedy zásadní i pro proměnu vnímání prostoru a zacházení s ním.

7. ročník Festivalu m3 / Umění v prostoru s názvem Vertikalita míst bude zahájen 16. června a potrvá do 22. září. Vernisáž se uskuteční v úterý 16. června v 18.00 v Café Pauza na Palmovce, předcházet jí bude komentovaná procházka se startem u jámy vedle stadionu AC Sparta Praha na Letné v 15.00. Společně s participujícími umělci a umělkyněmi projdeme trajektorii festivalu a procházku zakončíme slavnostním zahájením na Palmovce.

→ Proutkaření - Spodní vody II.

termín: neděle 14. 6. od 10.00

sraz: před jámou vedle AC Sparta Praha na Letné

Zveme veřejnost ke spolupráci na projektu Martina Zetové Spodní vody II. Pod odbornou instruktáží profesionálních proutkařů Kateřiny Mastroianni a Zdeňka Tomáše se vydáme městskou krajinou a pokusíme se lokalizovat podzemní zdroje vody a křížení pramenů. Akce není omezena časově ani počtem zúčastněných, je zdarma a poskytne přímou zkušenost s praktickou ukázkou proutkaření ve městě. Pokusíme se při ní najít to, co potřebujeme, ale nevidíme. Letenská pláň je místem s bohatou historií a důležitým volným prostorem pro setkávání občanské společnosti. V davu na pláni ale může snadno vyschnout v ústech...

www.festivalm3.cz

→ Jáma u stadionu AC Sparta

Do prostranství mezi ústím tunelového komplexu Blanka a fotbalovým stadionem AC Sparta Praha situoval Daniel Křetínský, miliardář a majitel fotbalového klubu Sparta, projekt výstavby luxusního hotelu. Pozastavení záměru výstavby měla zapříčinit covidová pandemie, ale souvisejí s ním s největší pravděpodobností také nejasnosti týkající se různých regulatorních podmínek a schvalovacích procesů. Vyhloubená stavební jáma tak již několik sezon zarůstá náletovou vegetací a proměnila se v imaginativní městskou krajinu.

→ **Skelet Nové Palmovky**

Stavba byla původně plánovaná jako nová radnice městské části Praha 8 spojená s obchodním centrem. Projekt architekta Josefa Pleskota měl přispět k rozvoji zanedbané lokality a zahrnoval kanceláře, obchody i střešní zahradu. Stavba zahájená v roce 2014 byla ale už v roce 2015 kvůli soudním sporům pozastavena a nikdy nebyla dokončena. Přestože do ní byly investovány stovky milionů korun a objevilo se několik dalších plánů na její využití (včetně možné dostavby do podoby nového sídla EUSPA – Agentury Evropské unie pro kosmický program), v roce 2026 stále zůstává prázdným a chátrajícím betonovým skeletem.

<https://www.praha7.cz/co-potrebujeme-ale-nevidime>